

Liedutvalget
v/ Ragnhild Lied

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:
26.04.2019

Innspill til Liedutvalgets rapport

Creo – forbundet for kunst og kultur er Norges største kunstnerorganisasjon med snart 9.000 medlemmer. Creos medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; Noen er artister, noen er utøvende musikere i et band, i et ensemble, i en kirke eller i et orkester. Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunsthøgskolefag i grunnskolen, på videregående skoler, i private og kommunale kulturskoler, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er musikkterapeuter.

Creo – forbundet for kunst og kultur het tidligere Musikernes fellesorganisasjon (MFO).

Creo vil ha et utdanningssystem som sikrer at hvert enkelt menneske får realisert sine evner og anlegg, der alle gis samme muligheter til utdanning og læring, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Som en fagforening som både organiserer lærere innenfor de kunstneriske fagene, men også som Norges største fagforening for kunst- og kulturarbeidere har vi et spesielt fokus på de estetiske fagene i skoleverket. Vi er også den fagforeningen som organiserer majoriteten av både kulturskolelærere og lærerne på MDD-linjene.

Generelle kommentarer

For oss er det viktig å påpeke at det humanistiske perspektivet, der dannelsesbegrepet står i sentrum, innarbeides så tidlig som mulig. Vi vil her forstå dannelsesbegrepet som en livslang utviklingsprosess, der ferdigheter og kompetanser på de åndelige, kulturelle og sosiale områdene står sentralt. Vi mener at det i et samfunn preget av kompleksitet, større mangfold og en stadig raskere endringstakt er det et særlig behov for å styrke elevenes kompetanse i å forstå, tolke og reflektere kritisk over et mangfold av ytringsformer, herunder kunstneriske ytringer. De humanistiske fagene bidrar nettopp til en slik fortolkningskompetanse med stor verdi for demokratiet og samfunnsutviklingen framover. Derfor blir skole-, barnehage- og lærerutdanningspolitikken også viktig i diskusjonen om dannelse i en kulturpolitisk kontekst. Og det blir viktig i diskusjonene rundt hvem som blir våre fremtidige kunstnere og hvilke kompetanser og kunnskaper de skal besitte.

Grunnlaget for fremtidens kunst- og kulturliv, både det profesjonelle og det frivillige, legges tidlig. Det fleste kunstnere, og spesielt gjelder dette musikere og dansere, må starte sin opplæring tidlig, gjerne i 6- til 8-årsalderen. Det er derfor avgjørende at det finnes dyktige og kompetente lærere over hele landet, i alle kommuner og fylkeskommuner, som kan lære opp, motivere og rettlede de som har vilje og talent til å lære seg et kunsthøgskolefag. Ikke alle av disse vil bli profesjonelle utøvere, men mange av dem vil bli verdifulle aktører i det frivillige kulturlivet, og mange av dem vil også bli framtidens kompetente og interesserte publikum.

Rapporten fra Liedutvalget er et grundig og godt dokument som både peker på det historiske grunnlaget og også utfordringer framover. Creo har naturlig nok fokusert på våre programområder i den videregående skole, og vil derfor komme med noen innspill vedrørende det som rapporten tar opp innenfor det området.

Splitting av programområdene

Utdanningsdirektoratet har anbefalt å dele utdanningsprogrammet, med et eget utdanningsprogram for musikk. Begrunnelsen er at en stor andel av elevene går på musikk, og at det er lite tid til fordypning i hovedinstrumentet til elevene. Direktoratet foreslo videre at dans og drama enten burde bli et eget utdanningsprogram eller innlemmes som et programområde i studiespesialisering. Departementet har ikke tatt stilling til direktoratets forslag ennå.

Dette er et forslag vi i Creo stiller oss svært kritiske til, og har fått mange henvendelser fra våre medlemmer innenfor alle de tre programområdene som stiller seg uforstående til dette forslaget.

Vi er klar over at musikk har hovedvekten av elevmassen, men mener det verken vil gagne musikkelevne eller danse- og dramaelevne å splittes. Vi opplever at elevene har stor nytte av hverandres fagområder, og ser også betydningen av å ha et samlet fagmiljø innenfor de tre kunststartene. Vi er redde for at en splitting av fagmiljøet vil føre til større fragmentering og mindre gjennomslagskraft som fagmiljø enn vi allerede har. En splitting av programområdene vil heller ikke gjenspeile dagens praksis i det profesjonelle, utøvende feltet hvor sjangeroverskridelse og tverrkunstneriske samarbeid blir mer og mer vanlig.

Creo setter også stor pris på at Liedutvalget anerkjenner verdien av de studieforberedende programmene og de kompetanser som fremheves der. Vi ber derfor om at Liedutvalget anbefaler å beholde eksisterende struktur med musikk, dans og drama i samme utdanningsprogram.

Det bør også vurderes om «drama» skal skifte navn til «teater». De andre to navnene betegner skapende og/eller utøvende uttrykk, mens drama som begrep mer betegner en metode enn et kunstfag. For å både ha et mer presist og treffende navn på linjen, og for en mere konsis samlende betegnelse på tilbudet, mener vi at studieprogrammet bør omdøpes til «Musikk, dans og teater».

Bredde kontra talent

I kapittel 6.4.3 vedrørende musikk, dans og drama som et av de studieforberedende programmene står følgende: *Utdanningsprogram for musikk, dans og drama har vært diskutert i de siste årene. Flere fagmiljøer mener at elevene får for lite tid til å fordype seg i sitt programområde. I Meld. St. 20 (2013–2014) På rett vei er det gjengitt at Norges musikkhøgskole mener at elever fra programområdet ikke har vesentlige fordeler når de deltar i opptaksprøver til høyere musikkutdanninger.*

Utvalget viser til Norges musikkhøgskole som mener at de musikkelevne som søker seg til høyere musikkutdanning hos dem, ikke har vesentlige fordeler når de delta i opptaksprøver. Dette er en problemstilling vi i Creo i lengre tid har vært klar over, men som vi ikke nødvendigvis er enig i. Vi etterlyser også dokumentasjon som underbygger påstandene. Det bør også fremkomme at veldig mange musikkelever tar ett år på folkehøgskole før de gjennomfører opptaksprøver til Musikkhøgskolen og andre høyere utdanningsinstitusjoner. Dette fremkommer ikke i statistikken, der de blir registrert som en kandidat som kommer fra en folkehøgskole, og der de tre årene på en MDD-linje ikke blir registrert.

Det bør også påpekes sterkere at forskjellige musikklinjer har utviklet løsninger som bidrar til å ivareta både de som søker seg inn på høyere utøvende kunstfaglig retning og de som ønsker generell studiekompetanse med estetiske fag i fagkretsen. Blant annet brukes 25%-regelen aktivt på flere musikklinjer for å frigjøre tid til mer øving. 25%-regelen er en ordning som Liedutvalget bør se nærmere på, og også se om denne kan utvikles til en enda bedre ordning for de som har forutsetninger for en videre karriere som utøvende og/eller skapende kunstner.

Flere MDD-linjer bruker prøvespill/opptaksprøver for å både sikre at elever med særlige kunstneriske forutsetninger blir ivaretatt, men også for å sikre at elever som ønsker en plass ved linjene har et nivå som gjør det realistisk å forutsette at de kan nyttiggjøre seg tilbudet ved linjene på en god og konstruktiv måte. Etter vårt syn er dette en fornuftig tilnærming. Vi er også av den oppfatning at disse ordningene må den enkelte skole selv avgjøre både innhold og omfang av. Vi vil derfor forslå at det gis åpning for at ordningen med prøvespill/opptaksprøver fullt og helt avgjøres ved den enkelte skole, eventuelt at dette avgjøres lokalt av den enkelte fylkeskommune, og at dette også gjelder vektingen

mellom hvor mange som kommer inn på prøvespill/opptaksprøver og hvor mange som tas inn på kun karaktersnitt.

Endre i strukturen og timetallet på fellesfagene

Etter vårt syn så er tiden overmoden til å se på det totale antall timer i fellesfagene for de som går MDD-linjene. Å utdanne seg i et kunstfag krever utallige timer egenøving, tilrettelagt undervisning – gjerne i mindre grupper eller som enetimer -, og tid til egenrefleksjon og aktiv restitusjon. For eksempel så er det bred konsensus i musikkmiljøene både nasjonalt og internasjonalt at en som ønsker å utdanne seg som utøvende musiker må ha lagt ned minst 10.000 timer med øving på sitt instrument/uttrykk før fylte 18 år. Da sier det seg selv at 35 timers undervisning i uka, pluss lekser og oppgaver i alle fag, kan oppleves som overveldende for mange. Noe av dette kan bøtes på med fornuftig bruk av 25%-regelen, men vi i Creo mener at det for denne linjen og disse elevene nå er på høy tid å justere timetallet i fellesfagene.

Vi mener at det med fordel skjæres ned på antall timer i fellesfag for MDD-elevne slik at det på musikk frigjøres tid til øving. Danse- og dramaelevne kunne med fordel hatt mer tid til utøvende programfag i dans og drama. Selv om behovene er forskjellig fra musikk til dans/drama så betyr det ikke at studieprogrammet trenger å splittes opp for å få det til.

Om vi skal starte ett sted mener vi at både matematikk i vg2 og geografi i vg 2 kan gjøres valgfritt for elever på MDD. I tillegg mener vi at fellesfaget historie kan slankes, i kombinasjon med at de «kunstneriske» historiefagene på MDD justeres slik at sammenhengen mellom kunsthistorie og annen historie gjøres tydeligere. Dette vil etter vårt syn styrke både de kunsthistoriske og allmennhistoriske kunnskapene hos elevene.

Strukturen på programfagene

For våre fag er den nåværende strukturen med femtimersbolker sterkt hemmende for fagenes egenart og en fornuftig fordeling av det faglige innholdet. Dette var et sterkt omdiskutert grep da det ble innført, og har ført til mye frustrasjon, unødvendig byråkrati og en faglig uhensiktsmessig tilpasning til et system som for mange virker både kunstig og meget lite tilpasset en kunstfaglig virkelighet. Bare det at hovedinstrumentfaget – som for mange musikkerelev er selve kjernen og poenget med den utdanningen er i gang med – ikke er eget fag med egen vurdering og egen karakter, oppleves sterk uheldig. Men også i andre situasjoner oppleves dette uheldig. Det må for eksempel være mulig å velge Gehør i vg3 uten å velge hele MUF2. Kanskje burde også Gehør være obligatorisk på vg3.

Mange av fagene på MDD er delingstimer, og i noen fag er undervisningen individuell. I kunstfag er utviklingen av både de individuelle ferdighetene, og relasjonsferdigheter i ensembler, dansegrupper, teaterensembler av avgjørende betydning. Det er derfor viktig at Liedutvalget påpeker viktigheten og verdien av den individuelle undervisningen i for eksempel både hoved- og bi-instrument og gruppestørrelsen i hver gruppe i de fagene som er gruppedelt. Etter vårt syn og på bakgrunn av de innspillene vi har mottatt en gruppestørrelse her på rundt 10 elever det mest fornuftige.

Obligatorisk tredje fremmedspråk

Creo er positive til at Liedutvalget har tatt tak i problematikken rundt obligatorisk fremmedspråk, noe som vi tidligere har påpekt overfor både politikere og departement. Gjeldende ordning ødelegger fordypningsmuligheten for elevene på musikk, dans og drama som ikke har tatt fremmedspråk på ungdomsskolen, dvs de er tvunget til å ha språk over tre år og kan derfor ikke fortsette med for eksempel musikk fordypning 2 i vg3. Et fag som for eksempel er med på å forberede elevene til opptaksprøver i musikk ved høyere utdanningsinstitusjoner. Vi er også kritiske til en ordning som legger opp til at elever tidlig i ungdomsskolen må gjøre valg som de høyst sannsynlig ikke overskuer konsekvensene av. Da trengs det en meget god kompetanse hos lærerne og rådgiverne, som kan gi eleven og foreldrene en klar forståelse av et slikt valg. Både lærere og ikke minst rådgiverne trenger en økt kunnskap om MDD-linjene ved valget til videregående opplæring.

Hva er studieforberedt?

Creo mener at fellesfag i den studieforberedende opplæringen ikke trenger å være ensrettet like. Fellesfag kan i større grad tilpasses den studieforberedende retning elevene har valgt, og samspille med beslektede kompetansemål og temaer i programfagene. Dette vil føre til mer faglig fordypning,

mulighet for dybdelæring og større motivasjon for å tilfredsstille de krav som stilles av høyere utdanning om å være studieforbereid.

Det er viktig å poengtere at alle fag i en studieforbereidende utdanning er likeverdige når det gjelder hva som gjør en elev studieforbereid. Vi tror ikke at gjennomgang av f.eks. et historisk emne gjør elevene mer studieforbereid om det blir gjennomgått i et fellesfag enn i et programfag. Dermed er det nærliggende at en vurdering av strukturen i videregående opplæring også innebærer at en ser nøye på forholdet mellom programfag og fellesfag, både når det gjelder innhold og timetall.

Et eksempel her kan som tidligere nevnt være fagene historie, norsk og musikk i perspektiv (MiP)1 og 2. I vg3 utgjør disse tre fagene til sammen 15 timer med et fordypningsemne i norsk og to fordypningsemner i MiP2. En strukturendring kan bidra til at elevene slipper å forholde seg til historiegjennomgang i tre fag, undervisningen kan gjøres mer fagovergripende og timetallet kan tas ned.

Lykke til med det videre arbeidet!

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Hans Ole Rian".

Hans Ole Rian
Forbundsleder
Creo – forbundet for kunst og kultur